

Εργαστήριο Δημιουργικής γραφής 2^η ενότητα

Εισηγητής: Θοδωρής Κούκας

Μπορεί συχνά να μη θυμόμαστε την πλοκή ενός έργου, να μην έχουμε καν προσέξει το υφαντό της αφηγηματικής δομής, των εκφραστικών τρόπων και του ρυθμού του, όμως συγκρατούμε χαρακτήρες και συμπεριφορές. Από τον Οιδίποδα και την Αντιγόνη μέχρι τον Άμλετ, τον Δον Κιχώτη και την Άννα Καρένινα, οι πρωταγωνιστές «καταπίνουν» την πλοκή.

Δύο σχολές χαρακτήρων

- ο Οι χαρακτήρες ως αληθινά πρόσωπα.
Αντανεκλαστική θεωρία, όπου οι χαρακτήρες διαθέτουν αληθοφάνεια και αποτελούν αναπαραστάσεις καθημερινών ανθρώπων.
- ο Οι χαρακτήρες ως «κειμενικές λειτουργίες». Εδώ οι χαρακτήρες είναι υποταγμένοι στη δράση και αποτελούν λογοτεχνικές κατασκευές

Ήρωες

- ο Οι ήρωες μιας ιστορίας είναι τριών ειδών: **οι πρωταγωνιστές, οι δευτερεύοντες (δευτεραγωνιστές) και οι αδρανείς.**
- ο Συχνά παρεμβαίνουν οι **ανταγωνιστές ή αντίμαχοι** (δυσκολεύουν το έργο του πρωταγωνιστή) και οι **καταλύτες** (βοηθούν στην εξέλιξη της δράσης).

Πρωταγωνιστής

Για τον πρωταγωνιστή (ή πρωταγωνιστές) δίνουμε τις πιο πολλές πληροφορίες, τον παρουσιάζουμε να δοκιμάζεται στην πιο κρίσιμη περίπτωση της ιστορίας και τον τοποθετούμε στο κέντρο της πλοκής της ιστορίας μας. Με τη δράση του ενσαρκώνει κάποιες από τις αξίες της κοινωνίας.

Εξέλιξη χαρακτήρων

Με κριτήριο την εξέλιξη στη διάρκεια της πλοκής, οι χαρακτήρες διακρίνονται σε **στατικούς**, οι οποίοι παραμένουν αμετακίνητοί από τις θέσεις και τις απόψεις τους και **δυναμικούς**, οι οποίοι επηρεάζονται από τα γεγονότα και αρχίζουν να αναθεωρούν καταστάσεις.

Δευτερεύοντες

Για τους δευτερεύοντες ήρωες (μπορούν να είναι και περισσότεροι από δύο), δίνουμε συγκριτικά λιγότερες πληροφορίες και γενικά τους αξιοποιούμε για να φωτίσουμε καλύτερα τον χαρακτήρα του πρωταγωνιστή ή για να προωθήσουμε την δράση της ιστορίας μας.

Αδρανείς

Οι αδρανείς ήρωες συμπληρώνουν παθητικά την ιστορία χωρίς να επιδρούν στην εξέλιξη.

Στο σύντομο διήγημα του Θανάση Βαλτινού «Μου αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;» πρωταγωνιστές είναι δύο, ο ταξιτζής και ο πατέρας του άρρωστου παιδιού· δευτερεύων ήρωας είναι ο γιατρός Παπαδημητρίου ενώ η μητέρα και το άρρωστο παιδί είναι αδρανείς ήρωες .

Δημιουργία χαρακτήρων

Για να πλάσουμε έναν αληθοφανή χαρακτήρα πρέπει να προσέξουμε τα εξής πράγματα: Τον χαρακτήρα τον βοηθούμε να φανερωθεί από μόνος του, δηλ. με τις πράξεις που θα τον βάλουμε να κάμει ή με τα λόγια που θα πει (ή που θα πουν για εκείνον οι άλλοι) ή με τις ενδόμυχες σκέψεις του που εμείς αναλαμβάνουμε να τις εξωτερικεύσουμε.

Στοιχεία που βοηθούν

Μια σ υ ν ή θ ε ι α του ήρωα:

- ο (α) Ο Αντώνης δεν ήρθε στην πενταήμερη εκδρομή· δεν ερχόταν ποτέ μήτε στους σχολικούς περιπάτους.
- ο (β) Ο Φρίξος ήθελε να παίρνει το πρωινό μόνος του· έτσι έβαζε σε τάξη τις σκέψεις που ξεπηδούσαν ανάκατες απ' τον ύπνο.
- ο (γ) Η Μυρτώ δεν είχε κλάψει μέχρι τα δεκαπέντε της.

Δραστηριότητα

- ο Δημιουργήστε έναν χαρακτήρα με βάση τρεις από τις συνήθειές του (π.χ. μανιώδης συλλέκτης αποκομμάτων εφημερίδων, διορθώνει σιωπηρά τα εκφραστικά λάθη άλλων, βλέπει κωμωδίες του βωβού).

Ένα γ ν ώ ρ ι σ μ α δοσμένο με μία ή περισσότερες α ι σ θ ή σ ε ι ς:

- ο (α) Και δυο κόκκους αλάτι μόνο να είχε το φαγητό, για τον Μάριο ήταν σκέτη σαλαμούρα.
- ο (β) Στην άγρια επιδερμίδα του δεν κάθονταν ούτε μύγες
- ο (γ) Η περπατησιά της μαλακή σαν δεντράκι που το λικνίζει το αεράκι.
- ο (δ) Όταν ήθελε να τον προσέξουν έβηχε ή κούτσαινε επίτηδες.

Μια δ ή λ ω σ η ή σκέψη (του ιδίου ή τρίτων):

- ο (α) «Σιχαίνομαι τα καψουροτράγουδα και τα ψαράκια στα ενυδρεία».
- ο (β) «Μόνο ροκ ακούω, και μόνο νύχτα»
- ο (γ) «Χαμογελούσε σαν καθυστερημένη κολοκύθα. Ήταν ξεκάθαρο πως με γούσταρε»
- ο (δ) «Με στριμώξαν. Και πώς την σκαπουλάρουμε τώρα; Μπαίνω στο πρώτο καράβι κι εξαφανίζομαι ώσπου να ηρεμήσουν τα πράγματα»

Ο καλός «κακός» χαρακτήρας

- ο Λίσμπεθ Σάλαντερ στο «Κορίτσι με τα τατουάζ» του Στίγκ Λάρσον.
- ο Η Λίσμπεθ Σάλαντερ, έχει επιφορτιστεί από τον Λάρσον, με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που την κάνουν άτομο-ωρολογιακή βόμβα έτοιμη να σκάσει πάνω στον οποιονδήποτε της φερθεί όπως έχει συνηθίσει. Ως θύμα δηλαδή. Ορφανή, με πολύ άσχημα παιδικά χρόνια, εκδικητική, σεξουαλικά κακοποιημένη αλλά και πανέξυπνη, η Λίσμπεθ δε μιλάει πολύ, αλλά αυτή της η εσωστρέφεια είναι επικίνδυνη για όποιον δεν της δείξει αυτό που της έχει λείψει. Ανθρωπιά.

Mindmap

Η νοητική χαρτογράφηση (mindmaps) είναι χρήσιμη στην δημιουργική δουλειά, επειδή αποτελεί μια μορφή μη γραμμικής σκέψης και οργάνωσης.

Πώς;

- Γράψε το πλήρες όνομα του κύριου χαρακτήρα σου στο μέσο της σελίδας.
- Γράψε τριγύρω του χαρακτηριστικά της εμφάνισης και της προσωπικότητάς του, επάγγελμα, σπουδές κλπ
- Εισήγαγε όλα τα πρόσωπα στην ζωή του χαρακτήρα σου γύρω από το όνομα του στο κέντρο και συνέδεσε τα με έντονες γραμμές.
- Γράψε στην άκρη του πίνακα πρόσωπα που δεν ανήκουν στο περιβάλλον του ήρωα. Δεν απαιτούνται γραμμές ακόμη

5

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΑΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΣΙΡΑΚΙ

ΜΕΝΤΟΡΑΣ

ΕΙΔΥΛΛΙΟ

1 ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

- ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΗΡΩΑΣ
- ΕΠΗΡΕΑΖΕΤΑΙ ΕΝΤΟΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΝΟΥΝ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΟΚΗ
- ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΑΥΤΙΖΟΝΤΑΙ ΕΝΤΟΝΑ ΜΑΖΙ ΤΟΥ
- ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙ ΟΡΙΖΕΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

- ΑΝΤΙΤΙΘΕΜΕΝΟΣ ΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΚΥΡΙΑΡΧΟ ΕΜΠΟΔΙΟ ΣΤΟ ΣΤΟΧΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΕΜΦΑΝΙΖΕΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ

3

ΤΣΙΡΑΚΙ

- ΠΙΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΣΥΜΦΩΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ ΣΕ ΑΡΚΕΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

4

ΜΕΝΤΟΡΑΣ

- ΔΑΣΚΑΛΟΣ Ή ΒΟΗΘΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΚΑΘΟΔΗΓΕΙ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ ΣΤΟ ΣΩΣΤΟ ΔΡΟΜΟ
- ΠΡΟΤΥΠΟ ΗΘΙΚΗΣ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΥΓΚΡΙΝΕΤΑΙ Ο ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ
- ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ Ή ΑΝΤΙΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΗΘΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ

5

ΕΙΔΥΛΛΙΟ

- ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΡΩΤΕΥΕΤΑΙ Ο ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ (ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΤΑΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ)
- ΚΑΤΑΛΥΤΙΚΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ
- ΣΤΗΡΙΖΕΙ Ή ΑΝΤΙΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΦΟΣΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΣΤΟΧΟ ΤΟΥ

Θανάσης Βαλτινός, Μου αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;

Εκείνα τα χρόνια δούλευα στο αγώγι. Τρίπολη-Αθήνα εξακόσιες δραχμές. Είχα μια κρίσιμλερ, πετούσε. Δεκατρείς Μαΐου, με το παλαιό. Έκανε μια ζέστη, χρόνια είχα να τη θυμηθώ. Μετράω με το παλαιό εγώ. Ήρθε ένας, είχε το παιδί του διφθερίτη. Το είχε κουβαλήσει πρώτα στον Παπαδημητρίου. Σπουδασμένος στη Γαλλία ο Παπαδημητρίου. Του λέει, πάρε το αεροπλάνο να το πας στην Αθήνα το παιδί. Δεν είχαν τα μέσα εδώ.

Έρχεται αυτός με τη γυναίκα του, μπαίνουν στην κούρσα χωρίς συμφωνία.

— Από πού είσαι; τον ρωτάω.

— Από το Βαλτεσινίκο, μου λέει.

Το πατάω εγώ το αυτοκίνητο, τα φώτα αναμμένα, έντεκα το πρωί, άντε δώδεκα. Κάνω δυόμισι ώρες μέχρι το Παίδων. Τότε, με κείνους τους δρόμους. Σταματάω μπροστά στην πύλη, βγαίνει τώρα ο άντρας με το αγοράκι αγκαλιά. Θα ήταν ως τριών ετών. Το πηγαίνει μέσα. Εγώ περίμενα.

Έρχεται καμιά φορά, του λέω: Τι έγινε;

Μου λέει θα το γλιτώσω, το έμπασαν στο θάλαμο. Μου λέει τι σου χρωστάω;

Τι να του γυρέψω, όσα ήθελα μπορούσα, δε με είχε συμφωνήσει. Αλλά με μισό παπούτσι ήτανε.

Του λέω είσαι ευχαριστημένος να μου δώσεις πεντακόσιες δραχμές;

Βγάζει ένα πεντακοσάρικο, εκείνο είχε όλο κι όλο.

Τον είδα που δίσταζε.

— Τι είναι;

Μου αφήνεις, λέει, πενήντα δραχμές να πάρω τσιγάρα; Ντρεπότανε.

— Και για ναύλα, να πάω εδώ στο Αιγάλεω, σ' ένα συγγενή μου;

Του λέω δώσ' μου τέσσερα κατοστάρικα.

Τι να του πω που ήταν με μισό παπούτσι.

(διήγημα από το βιβλίο του "Εθισμός στη νικοτίνη", Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2008)